

Innst. 222 S

(2013–2014)

Innstilling til Stortinget fra justiskomiteen

Dokument 8:35 S (2013–2014)

Innstilling fra justiskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Kari Henriksen, Hadia Tajik, Jorodd Asphjell, Knut Storberget og Odd Omland om nytt Agder fengsel, konseptvalgutredninger for Østlandet og Vestlandet og en helhetlig plan for økt fengselskapasitet

Til Stortinget

Sammendrag

Stortingsrepresentantene Kari Henriksen, Hadia Tajik, Jorodd Asphjell, Knut Storberget og Odd Omland fremmet 6. mars 2014 følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen iverksette de planlagte konseptvalgutredningene for Østlandet og Vestlandet, med sikte på å etablere flere fengselsplasser på bakgrunn av behovene som skisseres i Kriminalomsorgens kapasitetsplan av 2013.
2. Stortinget ber regjeringen snarest mulig legge fram for Stortinget en helhetlig plan for hvordan fengselskapasiteten skal økes for å imøtekomme behovene for tilstrekkelig kapasitet, nødvendig rehabilitering under soning, og ivaretagelse av kvinnelige innsatte.
3. Stortinget ber regjeringen snarest mulig sette i verk arbeidet med å bygge nytt fengsel på Agder.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jorodd Asphjell, Kari Henriksen, lederen Hadia Tajik og Lene Vågslid, fra Høyre, Margunn Ebbesen,

Hårek Elvenes, Peter Christian Frølich og Anders B. Werp, fra Fremskrittspartiet, Jan Arild Ellingsen og Ulf Leirstein, fra Kristelig Folkeparti, Kjell Ingolf Ropstad, og fra Senterpartiet, Jenny Klinge, viser til Dokument 8:35 S (2013–2014) – representantforslag om nytt Agder fengsel, konseptvalgutredninger for Østlandet og Vestlandet og en helhetlig plan for økt fengselskapasitet.

Soningskapasitet

Komiteen er i likhet med forslagsstillerne opptatt av å styrke fengselskapasiteten. Komiteen mener det er en stor utfordring at det ikke er stor nok kapasitet slik at det kan ta lang tid før straffedømte får sone, at personer som skulle vært varetektsfengslet blir sluppet fri, at fanger må transporteres rundt i landet for å finne ledig kapasitet, og at dekningsgraden i fengslene blir for høy. Etter komiteens mening fører dette til økte kostnader og går ut over innholdet i soningen, noe som igjen kan medføre større gjentakelsesfare. Tilstrekkelig soningskapasitet er helt avgjørende for god straffegjennomføring.

Komiteen mener derfor det er viktig å fortsette arbeidet med å redusere soningskøen. Komiteen viser til at Kriminalomsorgsdirektoratet i 2013 overleverte en kapasitetsplan for kriminalomsorgen om behovet for økt soningskapasitet. Kriminalomsorgens kapasitetsplan slår fast at det er behov for flere fengselsplasser. Komiteen mener det er viktig at kapasitetsplanen gis bred faglig og politisk forankring. Komiteen forutsetter at Justis- og beredskapsdepartementet prioriterer kapasitetsutvidelser for både lukkede soningsplasser og varetektsplasser.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig

Folkeparti, er glad for at det kommer en stortingsmelding om bl. a. kapasiteten i kriminalomsorgen, og registrerer at det ifølge departementets svarbrev til komiteen av 1. april 2014 (vedlagt) tas sikte på å legge frem meldingen for Stortinget høsten 2014.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet vil understreke viktigheten av at den varslede stortingsmeldingen ikke fører til forsinkelser i utbyggingen av nye fengselsplasser. Disse medlemmer mener Kriminalomsorgens kapasitetsplan gir et faglig og godt bilde av behovet for nye fengselsplasser i Norge og er et tilstrekkelig grunnlag for å gå videre med planlegging og utbygging av nye plasser. Disse medlemmer forutsetter at den varslede stortingsmeldingen har en merverdi utover å kartlegge behovet for fengselsplasser i årene fremover. Disse medlemmer mener den varslede meldingen blant annet også bør gjøre en vurdering av hvilke konsekvenser dublering av celler kan ha for de innsatte og de ansatte i norske fengsler, ungdommer i fengsel og kvinner.

Komiteen mener det er viktig med en helhetlig plan og konkrete tiltak for å få på plass nok soningskapasitet.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet konstaterer med tilfredshet at det nå er bred enighet om politisk forankring av en helhetlig plan for hvordan fengselkapasiteten kan økes. Et tilsvarende forslag fra Høyre og Fremskrittspartiet ble støttet av Kristelig Folkeparti og Venstre, men ble nedstemt av det tidligere rød-grønne stortingsflertallet så sent som ved budsjettbehandlingen for 2013. Disse medlemmer konstaterer at det daværende stortingsflertallet dermed forsinket den politiske beslutningsprosessen for bygging av ny soningskapasitet.

Fengsel Agder

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, viser til at i kapasitetsplanen som Kriminalomsorgen la frem i 2013 trekkes Agder frem som ett av stedene hvor det er behov for nytt fengsel. Flertallet viser også til at KS1-rapporten om fengselkapasitet i Agder, Buskerud, Telemark og Vestfold konkluderer med at det bør bygges 300 nye fengselsplasser i Agder, noe som vil være en kapasitetsøkning på ca. 180 plasser. Rapporten viser til at etterspørselen i 2022 vil utgjøre mellom 265 og 315 plasser ved 90 pst. kapasitetsutnyttelse, og videre at etterspørselen trekkes opp av at det blant annet soner om lag 70–75 personer i Rogaland, men som hører til Agder politidistrikt. Flertallet er også

kjent med at fengslene i Agder er gamle (Arendal) og et takfengsel (Kristiansand), noe som gjør det nødvendig med nye fengselsplasser for å kunne styrke kapasiteten.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til NRK Sørlandet 29. mai 2014, hvor det fremkommer at faginstanser på Sørlandet mener fengselssituasjonen i landsdelen er så kritisk at når man har sendt brev til justisministeren med krav om handling. Man påpeker i dette brevet at det ikke er behov for flere utredninger.

Komiteen mener det er viktig at soningskapasiteten er god nok i alle regioner, og at kapasiteten derfor må styrkes i regionene som har en underdekning. Selv om komiteen er opptatt av å løse utfordringene med lang soningskø på kort sikt, må det komme permanente løsninger gjennom nye fengselsplasser.

Derfor haster det etter komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, sin mening, å komme videre med planene om nye fengselsplasser i Agder.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet peker på at soningskøen er redusert etter regjeringsskiftet. Disse medlemmer understreker samtidig at det er et betydelig press på kriminalomsorgen, og at langsiktige tiltak for økt soningskapasitet er viktige. Disse medlemmer imøteser derfor den kommende stortingsmeldingen om en utviklingsplan for kapasiteten i kriminalomsorgen. Disse medlemmer viser til tidligere erfaringer med at bygging av nye fengsler er svært ressurs- og tidkrevende. Derfor er det etter disse medlemmers mening viktig at beslutningsgrunnlaget for bygging av ny kapasitet er både helhetlig og kvalitetssikret. Disse medlemmer støtter bygging av ny soningskapasitet, og et nytt fengsel i Agder kan være et slikt mulig tiltak. Realiseringen av et slikt byggeprosjekt i Agder eller andre steder må etter disse medlemmers mening sees i en helhetlig nasjonal kontekst før endelig vedtak kan fattes. Derfor er den nevnte stortingsmeldingen etter disse medlemmers mening viktig som kunnskapsgrunnlag før beslutningen fattes. Disse medlemmer viser også til at soningskøen er ulikt fordelt mellom regionene i kriminalomsorgen. Disse medlemmer viser til justiskomiteens besøk hos Kriminalomsorgsdirektoratet 13. februar 2014, hvor følgende tall for soningskøen ble presentert: Region øst – 38 203 døgn. Region sørvest –

17 022 døgn. Region vest – 16 170 døgn. Region nord – 11 906 døgn. Region sør – 11 071 døgn.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, anmoder regjeringen om å vurdere bruk av offentlig-privat samarbeid (OPS) ved bygging av ny og utvidet soningskapasitet i kriminalomsorgen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til Prop. 1 S (2013–2014) s. 68, der det står:

«KDI har gjennomført en konseptvalgutredning for den fremtidige fengselskapasiteten i Buskerud, Vestfold, Telemark og Agder-fylkene. Regjeringen har besluttet å gå videre med konseptvalg bestående av ett eller to nye fengsler til erstatning for, og økning av, eksisterende fengselskapasitet i Agderfylkene med en samlet kapasitet på inntil 300 plasser.»

Disse medlemmer mener rask igangsetting av dette er det eneste og mest virksomme tiltaket for å raskt få opp fengselskapasiteten. For å best mulig ivareta samfunnets behov for trygghet innsattes behov for rehabilitering og ansattes arbeidsforhold, er det viktig at Stoltenberg-regjeringens vedtak om å bygge nytt fengsel følges opp raskt.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen iverksette de planlagte konseptvalgutredningene for Østlandet og Vestlandet, med sikte på å etablere flere fengselsplasser på bakgrunn av behovene som skisseres i Kriminalomsorgens kapasitetsplan av 2013.»

«Stortinget ber regjeringen snarest mulig legge fram for Stortinget en helhetlig plan for hvordan fengselskapasiteten skal økes for å imøtekomme behovene for tilstrekkelig kapasitet, nødvendig rehabilitering under soning, og ivaretagelse av kvinnelige innsatte.»

«Stortinget ber regjeringen snarest mulig sette i verk arbeidet med å bygge nytt fengsel i Agder.»

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti mener at med den kunnskap og informasjon en har nå, er det behov for nytt fengsel i Agder. Dette bør etter dette medlems mening adresseres i den varslede stortingsmeldingen om bl.a. kapasiteten i kriminalomsorgen som kommer høsten 2014.

Komiteens medlem fra Senterpartiet vil trekke frem hvor viktig det er at regjeringen påskynder arbeidet med også å bygge nytt fengsel i Ålesund-området, for å avhjelpe det akutte behovet som er for plasser der. Det henvises for øvrig til merknader til temaet avgitt ved budsjettbehandlingen for inneværende år:

«Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, viser til Prop. 1 S (2013–2014) og er enig i beslutningen om å gå videre med konseptutvalg bestående av ett eller to nye fengsler til erstatning for og økning av eksisterende fengselskapasitet i Agderfylkene med en samlet kapasitet på inntil 300 plasser samt at det skal påbegynnes utredning for Østlandet og for Vestlandet.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen iverksette de planlagte konseptvalgutredningene for Østlandet og Vestlandet, med sikte på å etablere flere fengselsplasser på bakgrunn av behovene som skisseres i Kriminalomsorgens kapasitetsplan av 2013.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen snarest mulig legge fram for Stortinget en helhetlig plan for hvordan fengselskapasiteten skal økes for å imøtekomme behovene for tilstrekkelig kapasitet, nødvendig rehabilitering under soning, og ivaretagelse av kvinnelige innsatte.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen snarest mulig sette i verk arbeidet med å bygge nytt fengsel på Agder.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råar Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:35 S (2013–2014) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Kari Henriksen, Hadia Tajik, Jorodd Asphjell, Knut Storberget og Odd Omland om nytt Agder fengsel, konseptvalgsutredninger for Østlandet og Vestlandet og en helhetlig plan for økt fengselkapasitet – vedlegges protokollen.

Oslo, i justiskomiteen, den 3. juni 2014

Hadia Tajik

leder

Kjell Ingolf Ropstad

ordfører

Vedlegg**Brev fra Justis- og beredskapsdepartementet v/statsråden til justiskomiteen, datert 1. april 2014****Representantforslag 8:35 S (2013-2014) fra stortingsrepresentantene Hadia Tajik – Jorodd Asphjell – Kari Henriksen – Knut Storberget og Odd Omland**

Jeg viser til brev av 19. mars 2014 der Justiskomiteen ber om Justis- og beredskapsdepartementets uttalelse i forbindelse med at den har følgende sak til behandling:

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hadia Tajik, Jorodd Asphjell, Kari Henriksen, Knut Storberget og Odd Omland om nytt Agder fengsel, konseptvalgutredninger for Østlandet og Vestlandet og en helhetlig plan for økt fengselskapasitet.

Dagens fengsels- og friomsorgsstruktur bærer preg av et stort antall enheter og at mange av enhetene er små, gamle og ofte lite tilrettelagt for moderne straffegjennomføring. Det er et behov for en grundig gjennomgang av straffegjennomføringskapasiteten, både for å få oversikt over dagens tilstand og for å kunne vurdere behovene for fremtidig kapasitet og enhetsstruktur i kriminalomsorgen.

Tilstrekkelig soningskapasitet er helt avgjørende for god straffegjennomføring. Jeg har derfor satt i gang arbeidet med å utarbeide en St. meld. om utviklingsplan for bl.a. kapasiteten i kriminalomsorgen. Et viktig ledd i arbeidet vil være å utarbeide prognoser for fremtidig behov for straffegjennomføringskapasitet i et perspektiv på inntil 20-30 år. Stortingsmeldingen vil gi en helhetlig vurdering av både tilstanden til dagens kriminalomsorg og behovene for framtidig kapasitet i et langtidsperspektiv.

Stortingsmeldingen skal ikke være begrenset til behovet for fengselsplasser, men vil vurdere det samlede behovet for all straffegjennomføringskapasitet, inkludert straffegjennomføring i samfunnet. I meldingen vil det også drøftes hvordan fremtidens straffegjennomføring bør settes sammen for å sikre optimal utnyttelse av kapasiteten. Meldingen vil videre gi et samlet bilde av kapasitetsutfordringene og hvilke tiltak som bør prioriteres først.

Det tas sikte på å legge frem meldingen høsten 2014.

Samtidig som det arbeides med Stortingsmeldingen må det akutte behovet for fengselsplasser og vedlikehold følges opp. Det blir derfor satt i gang en konseptvalgutredning for straffegjennomføringskapasiteten på Østlandet. Jeg vil komme tilbake til tiltak og flere utredninger i meldingen. Sammen med den allerede gjennomførte konseptvalgutredningen for Buskerud, Vestfold, Telemark og Agder-fylkene vil dette gi et godt bilde av situasjonen. Videre arbeid med etablering av nye fengsler må ses i lys av dette.

For ordens skyld tillater jeg meg å minne om at forslaget som fremsettes om igangsetting av bygging av et konkret fengsel har budsjettmessige konsekvenser og jeg legger til grunn at forslagsstillerne med uttrykket «snarest mulig» mener å gi en budsjettføring.

Det er behov for fengsler flere steder i landet, samtidig må regjeringen rydde opp etter en lang periode hvor kapasitetsvekst i kriminalomsorgen har vært nedprioritert av forrige regjering. Derfor må ressurser nå settes inn på tiltak som gir flest mulig fengselsplasser raskest mulig. Regjeringen vil adressere dette grundig i nevnte Stortingsmelding til høsten.

